

Ondřej Beránek:

Saúdská Arábie mezi tradicí a moderností - domácí politika, salaffijská ideologie a zahraniční vztahy

(oponentický posudek doktorské disertace)

Téma předkládané disertace je plně aktuální a velmi významné pro správné chápání současného dění v muslimském světě. Mgr. Ondřej Beránek měl pro jeho zpracování znamenité předpoklady, patří k nim zvláště semestrální pobyt na univerzitě v Rijádu v roce 2003 a pak delší studijní stáže na Harvardu. Těchto možností bohatě využil. Práce svědčí o autorově rozsáhlé erudici a vyniká přehledem, přesností shromážděných informací i zralostí úvah a soudů. Autor využil prakticky veškerou relevantní literaturu v angličtině (monografie, články a internetové zdroje) a také publikace v arabštině. Veškerá tvrzení obsažená v práci jsou řádně zdokumentována.

Disertace je rozčleněna do čtyř velkých oddílů. První se zabývá vládnoucím rodem a analýzou jeho moci, druhý je věnován opozici, tj. tendencím soudobého saúdského salafismu a také ší'ity. Třetí oddíl rozebírá zahraniční vztahy Saúdské Arábie k velmocím a k sousedním zemím. Poslední oddíl naznačuje potřebné směry reforem zvláště v systému vzdělání, ekonomice a politickém uspořádání. Jak již uvedeno, práce je napsána přehledně, dobře se čte. Vzhledem k jejímu rozsahu a k množství cenných informací by bylo užitečné - pokud by se autor rozhodl pro knižní vydání - opatřit ji osobním rejstříkem.

Z pozice oponentury připojuji několik připomínek vztahujících se jak k obsahu, tak k formálním stránkám práce. Přes velké množství zjišťovaných a rozebíraných údajů mám dojem, že některé aspekty saúdských nedávných dějin a dnešního napětí mohly být probrány ještě zevrubněji. Jde zvláště o otázky reforem ve směru k demokracii (má o ni obyvatelstvo zájem? projevuje se?) a k dodržování lidských práv. Autor těmto tématům věnuje jen okrajovou pozornost v závěrečné části 4.3. Saúdský establishment si je vědom potřeby takovýchto reforem a nutnosti obhajoby své posavadní praxe. Svědčí o tom i aktivita saúdských velvyslanectví, která v zemích svého působení distribuují literaturu o lidských právech ve všeobecném (západním) a v islámském pojetí (např. Suleiman Bin Abdul Rahman Al-Hageel: *Human Rights in Islam and Their Applications in the Kingdom of Saudi Arabia*, Rijád, 2001). Více pozornosti by si také zasloužila otázka daní (problematika rentierského státu) a postavení žen. Na tomto poli stojí za povšimnutí chování saúdských žen v zahraničí, kde se cítí značně uvolněně.

K zahraničním vztahům království upozorňuji, že dnešní islamistické opozici předcházela v 60. letech minulého století opozice levicová: Sověty podporovaná snaha o vzestup komunistické strany a v kontextu „arabské studené války“ Násirova podpora saúdských studentů a exulantů (s rétorikou *al-Džazíra al-'arabija al-musammát bi-s-sa'údija*). Z posledních let by si zasloužila pozornost iniciativa prince (dnes krále) Abdalláha k vyřešení blízkovýchodního problému. S nástupem krále Abdalláha byly obecně spojovány četné naděje, které zatím neuspěly. Z hlediska Západu by určitě byl na místě tlak na Saúdskou Arábii, aby otevřela možnosti náboženského života křesťanům.

Krátká pasáž o Jemenu (s. 166) vyznívá zmatkovitě. Rozdělení Jemenu nenastalo až po revoluci z 26.9.1962, ale britská politika je vyvolala už od 19. století. Připomínám také některé drobné poklesky ve vyznačování délky samohlásek; správně je Ibn al-Fárid (s. 40), Rášid al-Ghannúší (s. 93), Ajman az-Zawáhírí (s. 100, 178). Nepříjemně působí chybné překleповé psaní i/y (str. 69, 72, 76, 83, 85).

Přes zjištěné poklesky konstatuji, že disertace představuje výborné zpracování náročného, nepochybně významného tématu. Její přínos tkví v přesném postižení vnitřních problémů království, které mohou sehrát v brzké budoucnosti podstatnou roli při přeměnách v citlivém regionu. Disertaci plně doporučuji k obhajobě jako podkladu k udělení hodnosti Ph.D.

V Praze 1. června 2007

Prof. PhDr. Luboš Kropáček, CSc.

FF UK - Ústav Blízkého východu a Afriky